

Seat No. : _____

MP-119

March-2019

M.A., Sem.-IV

511 : Sanskrit

(One Act Play – Urubhanga)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीयेनाभांथी गमे ते वे श्वोकोनो सविवरण अनुवाह करो. 14
- (अ) अधस्तन पद्यानां द्वयोः सविवरणानुवादः विधेय । 14
- (1) करिवरकरयूपो बाणविन्यस्तदर्भो
इतगजचयनोच्चो वैरवह्निप्रदीप्तः ।
ध्वजविततवितानः सिंहनादोच्चमन्त्रः
पतितपशुमनुष्यः संस्थितो युद्धयज्ञः ॥
- (2) भूमौ पाणितले निघृष्य तरसा बाहू प्रमृज्याधिकं
सन्दष्टोष्ठपुटेन विक्रमबलात् क्रोधाधिकं गर्जता ।
त्यक्त्वा धर्मघृणां विहाय समयं कृष्णस्य संज्ञासमं
गान्धारीतनयस्य पाण्डुतनयेनोर्वोर्विमुक्ता गदा ॥
- (3) येनेन्द्रस्य स पारिजातकतरुमनिन तुल्यं हतो
दिव्यं वर्षसहस्रमर्णवजले सुप्तश्च यो लीलया ।
तीव्रां भीमगदां प्रविश्य सहसा निर्व्याजयुद्धप्रिय-
-स्तेनाहं जगतः प्रियेण हरिणा मृत्योः प्रतिग्राहितः ॥
- (4) गतं धात्र्युत्संगे सकलमभिषिक्तं नृपकुलं
गतः कर्णः स्वर्गं निपतिततनुः शन्तनुसुतः ।
गतं भ्रातृणां मे शतमभिमुखं संयुगमुखे
वयं चैवभूता गुरुसुत धनुर्मुञ्चतु भवान् ॥

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોનાં એક-બે વાક્યમાં ઉત્તરો લખો. (ગમે તે ચાર) 4
- (બ) અધસ્તનપ્રશ્નાનાં લાઘવેન ઉત્તરાણિ લિખતુ । (ચતસૃણામ્) 4
- (1) ‘નાન્દી’ એટલે શું ?
 - (1) ‘નાન્દી’ ઇતિ શબ્દસ્ય કઃ અર્થઃ અસ્તિ ।
 - (2) રૂપકો કેટલા છે ?
 - (2) કતિ રૂપકાણિ સન્તિ ?
 - (3) ‘ઊરુભંગ’ ના મંગલ શ્લોકમાં કોની સ્તુતિ છે ?
 - (3) ઋરુભઙ્ગસ્ય મંગલશ્લોકે કસ્ય સ્તુતિઃ અસ્તિ ।
 - (4) કાલિદાસે પ્રથિતયશ નાટ્યકાર કોને કહ્યાં છે ?
 - (4) કાલિદાસેન કથિતઃ પ્રથિતયશનાટ્યકારઃ કઃ અસ્તિ ।
 - (5) ખાંડવવન દહન કોણે કર્યું હતું ?
 - (5) રૂખાંડવવનદહનમ્ કેન કૃતઃ ?
 - (6) ‘નિવાપમેઘા’ કોને કહ્યાં છે ?
 - (6) ‘નિવાપમેઘા’ કમ્ ઉક્તઃ ।

2. (અ) ‘ઋરુભઙ્ગમ્’ નું મૂળ અને ભાસે કરેલા પરિવર્તનો જણાવો. 14
- (અ) ઋરુભઙ્ગસ્ય મૂલકથાયાં ભાસેન કૃતાનિ પરિવર્તનાનિ વર્ણયત । 14

અથવા / અથવા

‘ઋરુભઙ્ગમ્’ માં ભાસે કરેલ દુર્યોધનના પાત્રનું ઉદાત્તિકરણ વર્ણવો.

ઋરુભઙ્ગરૂપકે ભાસેન કૃતઃ દુર્યોધનસ્ય પાત્રસ્ય ઉન્નતિકરણં વર્ણયત ।

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં ઉત્તરો લખો. (ગમે તે ચાર) 4
- (બ) અધોલિખિતપ્રશ્નાનાં લાઘવેન ઉત્તરાણિ દદાતુ । (ચતસૃણામ્) 4
- (1) દુર્યોધન કઈ વિદ્યાથી જળમાં છૂપાઈ જાય છે ?
 - (1) દુર્યોધનઃ કયા વિદ્યાયાઃ જલે તિષ્ઠતિ ।
 - (2) ‘ઊરુભંગ’ નો મૂળ સ્ત્રોત શું છે ?
 - (2) ઋરુભઙ્ગસ્ય મૂલકથાસ્ત્રોતઃ કઃ અસ્તિ ।

- (3) દુર્યોધનના પુત્રનું નામ શું છે ?
- (3) દુર્યોધનસ્ય પુત્રસ્ય નામ કિમ અસ્તિ ।
- (4) દુર્યોધનની પત્નીઓના નામ લખો.
- (4) દુર્યોધનસ્ય ભાર્યયોઃ નામની લિખતુ ।
- (5) ભીમ-દુર્યોધનનાં ગદા યુદ્ધ શીખવનાર ગુરુ કોણ હતાં ?
- (5) ભીમદુર્યોધનયોઃ ગદાયુદ્ધ ગુરુ કઃ આસીત્ ?
- (6) ‘ઊરુભંગ’ માં ભીમને, દુર્યોધનની સાથળ ઉપર ગદા મારવાનો સંકેત કોણ આપે છે ?
- (6) ઊરુભંગે-ભીમં, દુર્યોધનસ્ય ઊરૌ ગદાપ્રહારસ્ય સંકેતઃ કઃ દદાતિ ?

3. (અ) ઊરુભંગની રંગક્ષમતા વિસ્તારથી વર્ણવો. 14
- (અ) ઊરુભંગસ્ય રંગક્ષમતાં વિસ્તરેણ વર્ણયત । 14

અથવા / અથવા

‘દૂતઘટોત્કચમ્’ ની રંગક્ષમતા વિસ્તૃત વર્ણવો.

દૂતઘટોત્કચસ્ય રંગક્ષમતા વિસ્તરેણ વર્ણયત ।

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તરો લખો. (ગમે તે ત્રણ) 3
- (બ) અધસ્તનપ્રશ્નાનાં લાઘવેન ઉત્તરાણિ લિખતુ । (ત્રયાણામ્) 3

- (1) ‘વ્યાયોગઃ’ શબ્દનો અર્થ આપો.
- (1) ‘વ્યાયોગઃ’ શબ્દસ્ય અર્થઃ દદાતુ ।
- (2) અર્થ પ્રકૃતિઓ કેટલી છે ?
- (2) અર્થપ્રકૃતયઃ કતિવિધા સન્તિ ।
- (3) રૂપક એટલે શું ?
- (3) રૂપકસ્ય અર્થ લિખતુ ।
- (4) ચાર પ્રકારના નાયકોના નામ લખો.
- (4) ચતુર્વિધાનાં નાયકાનાં નામનિ લિખતુ ।
- (5) ‘નાટ્ય સંધિઓ’ કેટલી છે ?
- (5) નાટ્યસંધયઃ કતિવિધા સન્તિ ?

4. (અ) ‘ઊરુભઙ્ગમ્’ નું એકાંકી રૂપક તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. 14
(અ) ‘ઊરુભઙ્ગસ્ય એકાંકીરૂપક રૂપેણ મૂલ્યાંકન કરોતુ ।’ 14

અથવા / અથવા

‘દશરૂપક’ના આધારે એકાંકી રૂપકોનાં લક્ષણો લખો.

દશરૂપકાનુસારેણ એકાંકીરૂપકાનાં લક્ષણાનિ લિખતુ ।

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં ઉત્તરો આપો. (ગમે તે ત્રણ) 3

(બ) અધસ્તનપશ્ચાનાં લાઘવેન ઉત્તરાણિ દદાતુ । (ત્રયાણામ્) 3

(1) ભાસનાં બે એકાંકી રૂપકોના નામ લખો.

(1) ભાસસ્ય દ્વે એકાંકીરૂપકયોઃ નામની લિખતુ ।

(2) ‘ઊરુભઙ્ગસ્ય’ કેવા પ્રકારનું રૂપક છે ?

(2) ઊરુભઙ્ગસ્ય સાહિત્યપ્રકારઃ કઃ અસ્તિ ।

(3) ‘ઊરુભંગ’ રૂપકનો મુખ્ય રસ કયો છે ?

(3) ઊરુભઙ્ગસ્ય પ્રમુખ રસઃ કઃ અસ્તિ ?

(4) ‘ઊરુભંગ’ માં નાટ્યશાસ્ત્રના કયા નિયમનું પાલન થયું નથી ?

(4) ઊરુભઙ્ગે નાટ્યશાસ્ત્રસ્ય કસ્ય નિયમસ્ય પાલનં ન ભવતિ ।

(5) ‘દૂતવાક્યમ્’ રૂપકમાં નાયક કોણ છે ?

(5) દૂતવાક્યે નાયકઃ કઃ અસ્તિ ?